

H U D E B N Í F A K U L T A

Janáčkovy akademie múzických umění v Brně

**Slavnostní koncert k 60. výročí založení
Janáčkovy akademie múzických umění v Brně**

Filharmonie Brno Brněnský akademický sbor Pěvecký sbor Gaudeamus Brno

Sbormistryně:

Katarína Mašlejová

pedagogické vedení: **doc. Josef Pančík**

Sólisté:

Kristina Vaculová – flétna

pedagogické vedení: **doc. Václav Kunt**

Irena Lukáčová – soprán

pedagogické vedení: **doc. Marta Beňačková**

Václav Barth – tenor, **Martin Frýbort** – bas

pedagogické vedení: **odb. as. MgA. Zdeněk Šmukař**

Roman Groszmann – recitace

Dirigují:

Ondrej Olos

pedagogické vedení: **doc. Emil Skoták**

Jakub Žídek

pedagogické vedení: **doc. Rostislav Hališka**

Ondřej Tajovský

pedagogické vedení: **odb. as. MgA. Jan Zbavitel**

Čtvrtek 31. května 2007, 19.30 hod., Besední dům, Husova ul., Brno

Program:

Ivo Medek (*1956): **Grain**

koncert pro flétnu a orchestr

diriguje: Ondrej Olos

Bohuslav Martinů (1890–1959): **Symfonie č. 4**

Poco moderato

Allegro vivo

Poco allegro

diriguje: Jakub Žídek

přestávka

Vítězslava Kaprálová (1915–1940): **Ilena**

kantáta pro sóla, sbor, recitátora a orchestr

na slova Ľ. Podjavorinské

úprava a orchestrace **Martin Kostaš** (*1980)

pedagogické vedení: **prof. Arnošt Parsch**

světová premiéra

diriguje: Ondřej Tajovský

První veřejné provedení díla Vítězslavy Kaprálové Ilena, op. 15, realizuje Hudební fakulta Janáčkovy akademie múzických umění v Brně na základě podnětu kanadské hudební společnosti The Kapralova Society, která tento projekt také finančně podpořila.

The world premiere of Ilena, op. 15, by Vítězslava Kaprálová, was realized by the Faculty of Music, Janáček Academy of Music and Performing Arts Brno based on the impetus of the Kapralova Society which also financially assisted this project.

Slavnostní koncert k 60. výročí existence JAMU otevře skladba děkana Hudební fakulty **Ivo Medka** (*1956). Sám je absolventem této školy, na níž studoval v letech 1983–1989 kompozici ve třídě Aloise Piňose. Jeho poměrně obsáhlá tvorba, čítající více než 50 opusů, zasahuje do všech kompozičních odvětví, přičemž v současnosti klade autor důraz zejména na multimediální projekty a týmové kompozice. Svoji skladbu **Grain** doprovodil Ivo Medek tímto komentářem:

Motto:

...až na pár posledních zapomenutých světů je nyní již všude kolem. Ačkoliv jsme každý jeho detail vymysleli sami, začíná se řídit vlastními pravidly, vymaňuje se pomalu, ale jistě z područenství a postupně začíná ovládat nás. Stále expanduje a obsazuje každý uvolněný prostor. Bolestně, ztěžka a jen nakrátko se vynořujeme, abychom byli opětovně pohlceni. Vtírá se – jak a kde jen může a sami již začínáme být závislí. Koketujeme s roztomilými chapadélky umně nám vytvářejícími pomyslení ve fiktivních světech a tváříme se, že obluda na jejich opačných koncích neexistuje...

Koncert pro flétnu a symfonický orchestr s názvem Grain (Zrnění) jsem napsal v roce 2004–2005 pro Carin Levine, vynikající americkou flétnistku žijící v Německu, která se specializuje na interpretaci hudby druhé poloviny dvacátého století. V sólovém partu jsou zcela volně používány nejrůznější interpretační prostředky včetně tzv. „extended“ technik, sólista střídá tři druhy fléten a skladba tak na něj klade mimořádné nároky.

Grain premiérovala Carin Levine a Janáčkova filharmonie Ostrava pod taktovkou Petra Vronského v rámci mezinárodního festivalu Pražské premiéry v dubnu 2005. Jsem velice rád, že pro brněnskou premiéru se obtížného provedení iniciativně ujali studenti naší fakulty, a to jak sólového partu, tak i řízení Brněnské filharmonie, a mohli jsme tak společně přispět k oslavám 60. výročí založení JAMU.

*

Symfonie č. 4 patří k nejoblíbenějším a nejčastěji uváděným dílům **Bohuslava Martinů** (1890–1959). Vznikala v USA v krátké době mezi 1. dubnem a 14. červnem 1945, v době všeobecné radosti z ukončení 2. světové války. Martinů se v té době zaobírá představami života v osvobozené vlasti (toužil po místu pedagoga mistrovské třídy konzervatoře a vyvíjel v tomto směru velmi čilou korespondenci), těší se na setkání s rodiči a známými, chce co nejrychleji domů. Ještě neví, že tato cesta mu zůstane uzavřená, že se domů nikdy nevrátí a že jeho dílo bude pozvolna dostávat nálepku „formalismu“. Prozatím je plný optimismu a tuto náladu jeho skladba plně odráží.

První věta je vytvořena z poměrně úzkého motivického základu; nejdůležitější je úvodní třítónový melodický obrat, z něhož krystalizují v podstatě všechny další prvky věty. Druhá věta má charakter scherza ve formě ABA, jejíž střední část přináší oproti dravosti obou krajních dílů výsostně českou melodiku až dvořákovského ražení a neomylné působivosti. Třetí věta je

pomalá, „téměř nehybná“, jak ji charakterizoval skladatel, a její výraz je určován složitou chromatikou všech hlasů, tvořící protiklad k převážně diatonickým větám rychlým. Finální část považoval Martinů podle svědectví jeho životopisce a přítele Miloše Šafránka za „jakési upevnění sevření formy celé symfonie“: tato věta utvrzuje optimistický charakter díla a završuje symfonii s radostným vzletem a elánem, jež v dalších skladbách Martinů už v takové míře nikdy nenalezneme.

Skladba měla premiéru ve Filadelfii za řízení Eugena Ormandyho 30. listopadu 1945 a setkala se s jednoznačně kladným ohlasem.

*

Kantáta **Ilona** je rozpracované a nedokončené dílo **Vítězslavy Kaprálové** (1915–1940) z druhé poloviny třicátých let. Textový základ tvoří balada Lesná panna, kterou Kaprálová našla ve sbírce slovenské autorky Ľudmily Podjavorinské Básně. Námětem se skladatelka zabývala už v době studia na pražské mistrovské škole u Vítězslava Nováka, výsledkem však bylo jen několik hudebních náčrtů. Vlastní vznik díla spadá až do období přelomu let 1937–1938: na počátku prosince začala Kaprálová s kompozicí první věty a v lednu naskicovala druhou větu i větu třetí. V té době byla už několik měsíců v Paříži a nadto v úzkém styku s Bohuslavem Martinů. Fascinující prostředí evropského centra moderního umění, tak odlišné od toho, s čím se setkávala doma, nemohlo zůstat bez vlivu na tvůrčí vývoj mladé skladatelky, a právě Ilona tuto situaci odráží: ne snad přijetím a užitím nových prvků, ale právě rozpačitostí autorky nad dosavadním tvůrčím vývojem a nad koncepcí skladby vytvořenou ještě pod doznívajícím vlivem Vítězslava Nováka. Patrně i to je jeden z důvodů, proč Kaprálová skladbu nedokončila (tím druhým důvodem byla politická situace Evropy spějící k válce a v rámci této situace nutnost řešení vlastního životního a existenčního zakotvení). Existuje pouze rukopis klavírního výtahu a 105 taktů skici partitury. V prepisu partitury se dochovalo jen prvních 18 taktů.

Na existenci nedokončené práce Vítězslavy Kaprálové, kterou chová ve svých sbírkách Hudební oddělení Moravského muzea, upozornila před časem předsedkyně mezinárodní společnosti The Kapralova Society se sídlem v kanadském Torontu Mgr. Karla Hartlová a na základě tohoto upozornění vznikla na půdě Hudební fakulty JAMU iniciativa směřující k dohotovení a provedení tohoto díla. Zásadní podíl na ní má student kompozice Martin Kostaš, který rukopis Kaprálové přepsal, dílo v nutných detailech upravil a v intencích autorčiny orchestrální skici zinstrumentoval. Takto vzniklou partituru pak nastudovali studenti oboru Zpěv, Dirigování sboru a Dirigování orchestru Hudební fakulty a student doktorského studijního programu oboru Herecká tvorba Divadelní fakulty JAMU jako společný projekt realizovaný ve spolupráci s Filharmonií Brno. Jde o zcela mimořádný a ojedinělý počín, reprezentující současné směřování této vysoké umělecké školy.

Jindřiška Bártová